

Rozvíjení počáteční čtenářské gramotnosti časných čtenářů na počátku školní docházky

Abstrakt

Cílem disertační práce je sledovat rozvíjení počáteční čtenářské gramotnosti časných čtenářů, tj. dětí, které se naučily číst s porozuměním před zahájením školní docházky. Cílem výzkumu bylo hledat odpovědi na otázky, jak a kdy se tyto děti naučily číst a jak se během 1. ročníku základní školy rozvíjela jejich počáteční čtenářská gramotnost a motivace ke čtení. Dále bylo předmětem zkoumání ověření souvislosti časného čtenářství s rozumovým nadáním a s rodinným zázemím.

Teoretická část se věnuje současným trendům primární školy, popsány jsou základní principy primárního vzdělávání s důrazem na osobnostní a konstruktivistické pojetí vyučování, pozornost je věnována tématům hodnocení žáků a tématu inkluzivního vzdělávání včetně vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků. Dále je definován pojem čtenářská gramotnost a rozlišeny etapy jejího rozvoje a je pojednáno o čtení a čtenářství včetně výsledků výzkumů časného čtenářství v českém i zahraničním kontextu. V kapitole věnované nadání je definován pojem nadání a jeho identifikace a představeno několik modelů nadání.

Ve výzkumné části jsou popsány použité kvalitativní metody výzkumu, postup při vyhledávání časných čtenářů a metody pro identifikaci nadání. Popsány jsou výsledky výzkumu, a to prostřednictvím kazuistik dětí, jejich rodin a učitelů. Dále jsou uvedeny výsledky diagnostických zkoušek čtení a metod vedoucích k identifikaci nadání časných čtenářů.

Ukázalo se, že časní čtenáři, jež jsme sledovali v našem výzkumu, pocházejí z rodin, kde je čtení vnímáno jako důležitá součást života, kde rodiče své děti ve čtení podporují a poskytují jim dostatek podnětů pro jejich celkový rozvoj. Tyto děti se naučily většinou číst samy, a to ve věku 4–6 let. Motivace dětí ke čtení během prvního roku jejich školní docházky byla stále vysoká, a to díky podpoře rodičů i učitelů. Výsledky diagnostických zkoušek čtení však ukázaly, že časní čtenáři dosahují na konci 1. ročníku a v pololetí 2. ročníku srovnatelných výsledků jako řada jejich spolužáků, kteří se naučili číst až ve škole. U většiny dětí z výzkumného vzorku byla prokázána souvislost časného čtenářství a rozumového nadání. Je tedy třeba na počátku školní docházky rozvíjet u časných čtenářů nejen pokročilé čtenářské dovednosti, ale také jejich nadání, aby mohli využít svůj potenciál.

Klíčová slova

časné čtenářství, identifikace časných čtenářů, čtení s porozuměním, počátek školní docházky, rozvíjení počáteční čtenářské gramotnosti, nadání, nadaní žáci